

شورای عالی حوزه‌ی علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران
مدرسه علمیه‌ی الزهراء (س) شهرستان بابل
تحقیق پیمانی سطح دو (کارشناسی)

موضوع:

آثار و ثمرات شرح صدر در زندگی فردی و اجتماعی از دیدگاه آیات و روایات

استاد راهنما:

سرکار خانم جعفرزاده

استاد داور:

جناب آقای دکتر حلیمی

محقق:

سمیه قلی‌پور

«تابستان 1394»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

این اثر ناقابل به پیشگاه

پاره تن پیامبر

نور دیده امام موسی بن جعفر

خواهر عزیز امام علی بن موسی الرضا

آنکه پدر در شان او فرمود: «فداها ابوها»

فاطمه معصومه «علیها السلام» تقدیم می شود

و همچنین تقدیم می شود به

175 شهید غواص

که آرامش و آسایش ملت مدیون خون های پاک آنهاست.

تقدیر و شکر:

شکر و سپاس بی پایان مخصوص خدایی است که بشر را آفریده و به او قدرت اندیشیدن داده و توانایی‌های بالقوه را در وجود انسان قرار داده و او را امر به تلاش و کوشش نموده و راهنمایی را برای هدایت بشر فرستاده است.

پس از ارادت خاضعانه به درگاه خداوند بی‌همتا لازم است از استاد ارجمند سرکار خانم جعفرزاده به خاطر سه صدر و رهنمودهای دلسوزانه که در تهیه‌ی این تحقیق مرا مورد لطف خود قرار دادند و راهنمایی‌های لازم را نمودند شکر و قدردانی نموده، موفقیت همگان را از درگاه احدیت خواهانم.

چکیده

تحقیق پیش رو با عنوان عوامل و آثار ثمرات شرح صدر از دیدگاه آیات و روایات در زندگی فردی و اجتماعی بر این باور است که شرح صدر چشمه‌ای است از چشمه‌های حکمت خداوند به بندگان صالحش می‌باشد. شرح صدر چون نوری است پیوسته و گسسته که هر کس به آن روی آورد نسبت به دنیا بی میل و زاهد شود، آرزوهایش کوتاه و دنیا را به اهلش واگذار نماید. بر این اساس این تحقیق در پی پاسخ به این سوال است که آثار و عوامل شرح صدر در زندگی فردی و اجتماعی با عنایت به قرآن کریم چه می‌باشد؟

با بررسی کتب تفسیری و بررسی نظرات مفسران صحت و سقم نظرات ایشان در این باره به این نتیجه رسیدیم که شرح صدر یک التزام قلبی برای طاعت حضرت حق می‌باشد یک قدرت درونی که شخص مومن آن را تقویت نموده تصمیم به قیام به طاعت می‌گیرد که از مهمترین نشانه‌های آن توجه و یاد خداوند می‌باشد. از مهمترین راه‌های دست پیدا کردن به سعه‌ی صدر ایمان کامل داشتن شناخت و معرفتی الهی می‌باشد چرا که در پرتو شناخت است که قلب انسان مالا مال از نور هدایت و سینه‌ای فراخ می‌گردد.

واژگان کلیدی: شرح صدر، آثار، قرآن، روایات، فردی، اجتماعی

10- خانی‌رضا، حشمت‌الله، ترجمه بیان السعاده، ج 12، چاپ اول، تهران، دانشگاه پیام نور، 1372.

11- خرمشاهی، بهاء‌الدین، دانشنامه قرآن و قرآن پژوهی، ج 2، چاپ اول، تهران، انتشارات ناهید، 1377.

12- خمینی، روح‌الله، آداب الصلاة، چاپ اول: تهران، نشر آثار امام خمینی، 1380.

13- _____، شرح چهل حدیث، چاپ 16، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، 1376.

14- _____، شرح حدیث جنود عقل و جهل، چاپ دهم، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، 1376.

15- _____، صحیفه امام، ج 12، چاپ هجدهم، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، 1377.

16- خوانساری، جمال‌الدین محمد، شرح غرر الحکم و درر الکلم، ج 2، چاپ سوم، تهران، دانشگاه تهران، 1360.

17- داورپناه، ابوالفضل، انوار العرفان فی تفسیر القرآن، ج 14، چاپ اول، تهران، صدرا، 1375.

18- دستغیب، سید محمدهاشم، قلب سلیم، چاپ اول، قم، موسسه مطبوعاتی دارالکتاب، 1368.

19- دلشاد تهرانی، مصطفی، سیره نبوی (منطق عملی)، ج اول، چاپ چهارم، تهران، نشر دریا، 1385.

20- دهخدا، علی‌اکبر، لغت‌نامه، چاپ اول، بی‌جا، سازمان لغت‌نامه دهخدا، 1352.

- 21- رازی، فخرالدین محمد بن عمر، شرح الاشارات و التنبیها [ابن سینا]، مقدمه تحقیق، علی - رضا نجف‌زاده، ج 3، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، 1384.
- 22- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، ترجمه و تحقیق مفردات الفاظ قرآن، مترجم (غلامرضا خسروی)، ج 1، چاپ دوم، تهران، مرتضوی، 1374.
- 23- ری‌شهری، محمد مهدی، میزان الحکمه، مترجم حمیدرضا شیخی، ج 1، چاپ چهارم، قم، دارالحديث، 1383.
- 24- سعید شاهرودی و دیگران، علی، رهیافت‌هایی از مکتب پیامبر اعظم، چاپ دوم، قم، بی‌تا، 1385.
- 25- شفیعی مازندرانی، محمد، تزکیه نفس، ج 1، چاپ دوم، تهران، نشر فرهنگ اسلامی، 1387.
- 26- صفایی حائری، عباس، تاریخ پیامبر اسلام، ج اول، چاپ دوم، قم، انتشارات مسجد مقدس جمکران، 1386.
- 27- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان، مترجم (سید محمد باقر همدانی)، ج 7، چاپ پنجم، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، 1374.
- 28- طبرسی، حسن بن فضل، مکارم الاخلاق، مترجم (ابراهیم میرباقری)، ج 2، چاپ دوم، تهران، نشر فراهانی، 1365.
- 29- الطبرسی، ابوعلی فضل بن حسن، مجمع البیان، مترجم (علیرضا کرمی)، ج 2، چاپ اول، تهران، فراهانی، 1378.
- 30- طلوع، معصومه، شرح صدر، چاپ دوم، تهران، نشر عروج، 1386.

31- طیب، سید عبدالحسین، *اطیب البیان فی تفسیر القرآن*، ج 14، چاپ دوم، تهران، اسلام، 1378.

32- عباس نژاد، محسن، *قرآن، مدیریت و علوم سیاسی*، چاپ اول، مشهد، بنیاد پژوهش‌های حوزه و دانشگاه، 1384.

33- عریان همدانی، بابا، *دو بیتی‌های باباطاهر*، گردآوری و تصحیح علی اعرابی، چاپ ششم، تهران، نشر شهرام، 1392.

34- علم الهدی، محمدباقر، *خورشید اسلام چگونه درخشید*، ج 2، چاپ دوم، قم، انتشارات یاوران حق، 1380.

35- علی بن الحسین، *صحیفه سجادیه*، مترجم محمد مهدی رضایی، چاپ دوم، قم، نشر معارف، 1375.

36- غزالی، محمدبن محمد، *الاربعین*، مترجم (برهان الدین حمدی)، چاپ نهم، تهران، اطلاعات، 1381.

37- قمی، عباس، *مفاتیح الجنان*، قم، نشر معارف، 1372.

38- کاشانی، محسن، *فیض کاشانی (راه روشن)*، مترجم دکتر عبدالعلی صاحبی، ج 6، چاپ سوم، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، 1387.

39- کلینی، محمدبن یعقوب، *اصول کافی*، مترجم (محمدباقر کمره‌ای)، ج 3، تهران، کتابفروشی اسلامی، 1400 ق.

40- _____، *درخشان پرتوی از اصول کافی*، مترجم (محمدحسین همدانی)، ج 4، چاپ اول، قم، چاپخانه علمیه قم، 1363.

- 41- گروه اخلاق، آداب اسلامی (1)، چاپ اول، بی‌جا، واحد تدوین کتب درس، 1378.
- 42- گیلانی، عبدالرزاق، مصباح الشریعه، چاپ سوم، تهران، نشر پیام حق، 1385.
- 43- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، مترجم (محمدتقی خسروی)، ج 4، چاپ دوم، تهران، نشر اسلامی، 1363.
- 44- _____، مترجم (محمدتقی خسروی)، ج 81، چاپ سوم، تهران، کتابفروشی اسلامی، 1374.
- 45- مطهری، مرتضی، یادداشت‌های استاد مطهری، ج 6، چاپ اول، تهران، انتشارات صدرا، 1381.
- 46- _____، درس‌هایی از قرآن، چاپ سوم، تهران، صدرا، 1367.
- 47- مظاهری، حسین، اخلاق در اداره، چاپ اول، قم، فرمانداری قم، 1370.
- 48- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج 5، چاپ اول، تهران، دارالکتب الاسلامیه، 1374.
- 49- ملکی تبریزی، جواد، رساله لقاءالله، چاپ هشتم، قم، انتشارات آل علی، 1385.
- 50- واحد تدوین کتب درسی، آشنایی با معارف قرآن، چاپ اول، بی‌جا، سازمان حوزه‌ها و مدارس علمیه خارج از کشور، 1379.
- 51- هلالی، سلیم بن قیس، کتاب سلیم بن قیس هلالی، ج 2، چاپ اول، قم، الهادی، 1400ق.
- 52- هیأت تحریریه شمس الشموس، بقرار، چاپ اول، تهران، شمس الشموس، 1388.

منابع عربی

- 1- ابن ابی زینب، محمدبن ابراهیم، الغیبه (للنعمانی)، ج 1، چاپ اول، تهران، نشر صدوق، 1397ق.

- 2- ابن بابويه، محمد بن علي، الامالي (للصدوق)، ج 1، چاپ ششم، تهران، 1376.
- 3- التميمي الآمدي، عبدالواحد، غررالحكم و درر الكلم، ج 2، لبنان، بيروت 1407 هـ ق.
- 4- الحر العاملي، محمد بن الحسن، وسائل الشيعه، ج 11، لبنان، مؤسسه آل البيت عليهم السلام
الاحياء التراث، 1429 هـ ق.
- 5- صاحب بن عباد، اسماعيل بن عباد، المحيط في اللغة، ج 2، چاپ اول، بيروت، عالم الكتاب،
414ق.
- 6- النوري الطبرسي، حسين، مستدرک الوسائل، ج 12، لبنان، بيروت، 1429.